

บทเรียนสำเร็จรูป

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เล่มที่ 3 อารยธรรมเมโสโปเตเมีย



นางอังคณา แสงสว่าง

โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

บทเรียนสำเร็จรูป

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
เล่มที่ 3 อารยธรรมเมโสโปเตเมีย

จัดทำโดย

นางอังคณา แสงสว่าง

โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1

แบบทดสอบก่อนเรียน
เรื่อง อารยธรรมเมโสโปเตเมีย

คำชี้แจง ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับตัวอักษรข้อที่ถูกต้อง
เพียงข้อเดียว (คะแนนเต็ม 10 คะแนน)

1. ข้อใดคือความหมายของคำว่า “เมโสโปเตเมีย”
 - ก. ดินแดนแห่งความยิ่งใหญ่
 - ข. ดินแดนแห่งแม่น้ำทั้งสอง
 - ค. ดินแดนอันอุดมสมบูรณ์
 - ง. ดินแดนแห่งความมั่นคงและความสุข
2. สมญานามว่า “ดินแดนพระจันทร์ครึ่งเสี้ยวอันอุดมสมบูรณ์” คือข้อใด
 - ก. อียิปต์
 - ข. เมโสโปเตเมีย
 - ค. กรีก
 - ง. โรมัน
3. ชนเผ่ากลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานและมีอำนาจครอบครองดินแดนเมโสโปเตเมีย คือข้อใด
 - ก. สุเมเรียน
 - ข. แอคคัด
 - ค. อามอไรต์
 - ง. ฮิตไทต์
4. ชาวสุเมเรียนประดิษฐ์อักษรขึ้นใช้เป็นครั้งแรกในโลกเรียกว่า อักษรอะไร
 - ก. ไฮโลกลิฟิก
 - ข. ไฮราติ
 - ค. เดโมติก
 - ง. คูนิฟอร์ม
5. สถาปัตยกรรมที่สำคัญของเมโสโปเตเมีย คือข้อใด
 - ก. พีระมิด
 - ข. วิหารแพนธีออน (pantheon)
 - ค. ซิกกูเรต (Ziggurat)
 - ง. สนามสี่เสาคอลอเซียม

6. ชาวสุเมเรียนใช้ชิกกูเรตเพื่อประโยชน์อะไร
 - ก. เป็นสุสานฝังศพ
 - ข. เป็นสถานที่บูชาเทพเจ้า
 - ค. เป็นด่านป้องกันศัตรู
 - ง. เป็นที่ประทับของกษัตริย์
7. ข้อใดไม่ถูกต้องตามอารยธรรมเมโสโปเตเมีย
 - ก. เมโสโปเตเมียมีอักษรคูนiform
 - ข. เมโสโปเตเมียมีส่วนลอยแห่งบาบิโลน
 - ค. เมโสโปเตเมียนับถือเทพเจ้าสุริยเทพหรือ (Re)
 - ง. เมโสโปเตเมียมีสถาปัตยกรรมอิฐตากแห้งที่ใหญ่โตอย่างชิกกูเรต
8. ประมวลกฎหมายที่เก่าแก่ที่สุด ยึดตาต่อตา ฟันต่อฟันปีมีชื่อเรียกว่าอะไร
 - ก. ประมวลกฎหมายแห่งสวรรค์
 - ข. ประมวลกฎหมายสมัยพระเวท
 - ค. ประมวลกฎหมายยุคเมเลพิด
 - ง. ประมวลกฎหมายฮัมมูราบี
9. ชนชาติที่ได้ชื่อว่าเป็นนักรบที่โหดร้ายทารุณ ในยุคประวัติศาสตร์ ยุคโบราณ คือ
 - ก. อะมอไรท์
 - ข. ฮิตไตท์
 - ค. แอสสิเรียน
 - ง. แคลเดียน
10. เพราะเหตุใดจึงถือว่าประมวลกฎหมายของพระเจ้าฮัมมูราบีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมชิ้นสำคัญของโลก
 - ก. เป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของโลก
 - ข. มีบทลงโทษที่รุนแรงซึ่งช่วยลดจำนวนผู้เป็นภัยต่อสังคม
 - ค. ใช้เป็นเครื่องแสดงว่าอำนาจรัฐเข้มแข็งพอที่จะบังคับพลเมืองได้แล้ว
 - ง. เป็นแบบอย่างของความพยายามที่จะให้เกิดความยุติธรรมในการปกครอง

จุดประสงค์การเรียนรู้

เล่มที่ 3 อารยธรรมเมโสโปเตเมีย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายถึงปัจจัยทางภูมิศาสตร์กับการตั้งถิ่นฐานของเมโสโปเตเมียได้
2. อธิบายพัฒนาการของอารยธรรมเมโสโปเตเมียได้

กรอบที่ 1

ประวัติศาสตร์ยุคโบราณ

ประวัติศาสตร์ยุคโบราณเกิดขึ้นเมื่อประมาณ 5,000 ปีก่อนคริสต์ศักราชเมื่อมนุษย์เลิกใช้ชีวิตแบบเลี้ยงสัตว์เร่ร่อนแล้วมาตั้งบ้านเรือนอยู่ร่วมกัน รู้จักสร้างบ้าน ทำเครื่องมือ เครื่องใช้ในครัวเรือนและไร่นา รู้จักการเพาะปลูกและสร้างแบบกฏระเบียบ วินัยการอยู่ร่วมกัน จนกระทั่งสามารถสร้างระบบสังคมขึ้น เกิดงานสร้างสรรค์ทางด้าน ศิลปะวิทยาการต่างๆ ระยะเวลาของประวัติศาสตร์ยุคสมัยโบราณของชาติตะวันตกเริ่ม ครั้งแรกในดินแดนเมโสโปเตเมียและอียิปต์ เมื่อรู้จักประดิษฐ์ตัวอักษรกันไว้ จนถึง จักรวรรดิโรมันล่มสลายใน ค.ศ. 476 ส่วนโลกตะวันออกในจีนเริ่มนับตั้งแต่ประมาณ 2,000 ปี ก่อนคริสต์ศักราช

เรามาทบทวนกัน

นะคะ



คำถาม

1. ประวัติศาสตร์ยุคโบราณเกิดขึ้นเมื่อใด
2. ประวัติศาสตร์โบราณ เริ่มขึ้นครั้งแรกในดินแดนใด
3. จักรวรรดิโรมันล่มสลายเมื่อ ค.ศ. ไດ

เฉลยคำตอบกรอบที่ 1

1. 5,000 ปี ก่อนคริสต์ศักราช
2. เมโสโปเตเมีย และอียิปต์
3. ค.ศ. 476

กรอบที่ 2

เมโสโปเตเมีย

ปัจจัยทางภูมิศาสตร์กับการตั้งถิ่นฐาน

เมโสโปเตเมีย ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำ 2 สาย คือ แม่น้ำไทกริสและแม่น้ำยูเฟรติสเป็นแหล่งอารยธรรมแห่งแรกของโลก บริเวณนี้เป็นเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำอันอุดมสมบูรณ์ ท่ามกลางอาณาบริเวณที่เป็นทะเลทรายและเขตภูเขา ที่ดินแดนนี้จึงเป็นปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่ทำให้ชนกลุ่มต่าง ๆ อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน และผลักดันสร้างสรรค์อารยธรรมสืบเนื่องต่อกันมา

คำว่า เมโสโปเตเมีย เป็นคำในภาษากรีกมีความหมายว่า ดินแดนระหว่างแม่น้ำทั้งสอง คือ แม่น้ำไทกริส (Tigris) ซึ่งมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาซาโกรสในประเทศอิหร่าน และยูเฟรติส (Euphrates) มีต้นกำเนิดจากเขตภูเขาในบริเวณที่ราบสูงอาร์เมเนีย ในเขตประเทศตุรกีปัจจุบัน แม่น้ำทั้งสองไหลลงสู่ทะเลที่อ่าวเปอร์เซีย พื้นที่ตอนบนของลุ่มแม่น้ำมีลักษณะพื้นที่ราบสูงกว่าทางตอนใต้ และจะลาดต่ำมายังพื้นที่ราบลุ่มตอนล่าง พื้นที่ตอนบนของลุ่มแม่น้ำจึงมีความแห้งแล้งการกสิกรรมจะต้องใช้ระบบชลประทาน ส่วนพื้นที่ราบลุ่มตอนล่างเป็นที่ราบต่ำเป็นที่ราบดินดอน ที่อุดมสมบูรณ์ เกิดจากการทับถมของดินตะกอนที่แม่น้ำทั้งสองสายพัดเอาโคลนตมมาทับถมไว้บริเวณปากน้ำ ทำให้เกิดพื้นดินงอกตรงปากแม่น้ำทุกปี บริเวณนี้เรียกว่า บาบิโลเนีย (Babylonia) เป็นเขตที่ติดกับอ่าวเปอร์เซีย บริเวณนี้เป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งกำเนิดของ อารยธรรมเมโสโปเตเมีย

คำถาม

1. แม่น้ำสายใดที่เป็นต้นกำเนิดของอารยธรรมเมโสโปเตเมีย

เฉลยคำตอบกรอบที่ 2

1. ไทกริส - ยูเฟรทีส
2. บาบิโลเนีย

กรอบที่ 3

การตั้งถิ่นฐาน

การตั้งถิ่นฐานในแหล่งอารยธรรมเมโสโปเตเมีย เป็นชนหลายกลุ่มเผ่าผลัดกันมาตั้งถิ่นฐานและมีอำนาจในดินแดนแถบนี้ ได้แก่ พวกซูเมอร์เรียน (Sumerian) ต่อมาเป็นพวกเซเมติก ได้แก่ พวก ออคคัด (Akkad) และพวกอามอไรต์ (Amorite) หลังจากนั้นก็มีพวกอินโดอารยัน ได้แก่ พวกฮิตไทต์ (Hittite) และพวกเปอร์เซีย (Persian) ประชากรหลายเผ่าพันธุ์นี้ได้ผลัดกันเข้ามา ตั้งถิ่นฐานในบริเวณลุ่มแม่น้ำไทกริสและแม่น้ำยูเฟรทีสนี้ ทำให้พัฒนาการของอารยธรรมมีลักษณะผสมผสานของกลุ่มชนที่เข้ามาอยู่ใหม่กับชุมชนดั้งเดิม



ภาพแผนที่เมโสโปเตเมีย

ที่มา: <http://home.cfl.r.r.com/.../Sumerians/sumerians.html>

คำถาม

1. กลุ่มชนต่าง อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนอารยธรรมเมโสโปเตเมีย เมื่อใด
2. การเข้ามาตั้งถิ่นฐานในแหล่งอารยธรรมเมโสโปเตเมีย มีลักษณะเป็นอย่างไร
3. ชุมชนหลายเผ่าพันธุ์ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานมักจะอยู่ในบริเวณใด

เฉลยคำตอบกรอบที่ 3

1. เมื่อประมาณ 3,500 ปีก่อนคริสต์ศักราช
2. เป็นชนหลายกลุ่มพลัดกันมาตั้งถิ่นฐาน และมีอำนาจในดินแดนแถบนี้
3. บริเวณลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรทีส

กรอบที่ 4

การตั้งถิ่นฐาน

ชาวซูเมเรียน (Sumerian) เป็นชนเผ่าแรกที่มีอำนาจครอบครองดินแดนเมโสโปเตเมีย และสามารถปกครองชนพื้นเมืองเผ่าต่างๆ ที่ตั้งรกรากดั้งเดิมในระยะเวลาอันสั้น วัฒนธรรมของชนพื้นเมืองก็ถูกกลืนหายไป วัฒนธรรมของชาวซูเมเรียนถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดอารยธรรมในแถบลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรทีส

สภาพภูมิอากาศ

ดินแดนเมโสโปเตเมียมีสภาพภูมิอากาศเป็นแบบกึ่งทะเลทรายไม่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีพ เพราะสภาพอากาศมักจะแปรปรวนอยู่เสมอ เช่นบางครั้งมีอุณหภูมิสูงและร้อนจัดติดต่อกันเป็นเวลานาน แต่ในขณะเดียวกันก็อาจมีพายุฝนตกกระหน่ำอย่างหนักจนเกิดน้ำท่วมฉับพลันได้บางที นอกจากนั้นการละลายของหิมะบนเทือกเขาอาร์เมเนียซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรทีส ได้ไหลท่วมสร้างความเสียหายให้แก่ทรัพย์สินและชีวิตของประชาชน ดังนั้นชาวซูเมเรียนจึงได้หาทางเอาชนะธรรมชาติด้วยสร้างระบบชลประทานขึ้น เช่น การสร้างทำนบใหญ่สองฟากฝั่งแม่น้ำ สร้างคลองระบายน้ำ เขื่อนกั้นน้ำ ประตูน้ำและอ่างเก็บน้ำ

คำถาม

1. ชาวซูเมเรียนอยู่ระหว่างแม่น้ำอะไร
2. แม่น้ำไทกริส-ยูเฟรทีสมีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาใด
3. ดินแดนเมโสโปเตเมียมีลักษณะภูมิอากาศอย่างไร

เฉลยคำตอบกรอบที่ 4

1. แม่น้ำไทกริสและแม่น้ำยูเฟรทีส
2. เทือกเขอาร์เมเนีย
3. แบบทะเลทรายและกึ่งทะเลทราย

กรอบที่ 5

สังคมของชาวสุเมเรียน

สังคมของชาวสุเมเรียนยก่องเกรงกลัวเทพเจ้า และถือเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องรับใช้เทพเจ้าอย่างซื่อสัตย์เพื่อให้พระองค์ทรงเมตตา และไม่ลงโทษด้วยภัยธรรมชาติต่าง ๆ ความเชื่อดังกล่าวมีผลให้วัฒนธรรมสุเมเรียนส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนาแทบทั้งสิ้น พวกสุเมเรียนจึงนิยมสร้างศาสนสถานขนาดใหญ่เรียกว่า ซิกกูเรต (ziggurat) ซึ่งมีรูปแบบสถาปัตยกรรมคล้ายภูเขาขนาดใหญ่ เป็นสัญลักษณ์ที่ประทับของเทพเจ้าต่างๆ ซิกกูเรตสร้างด้วยอิฐตากแห้ง ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่หาได้ง่ายในบริเวณนั้น และตั้งอยู่ใจกลางเมืองที่ห้อมล้อมด้วยบ้านเรือน

ซิกกูเรต (Ziggurat) เป็นสิ่งก่อสร้างของอารยธรรมสุเมเรียน (Sumerians) ในบริเวณเมโสโปเตเมีย มีลักษณะคล้ายพีระมิดแบบขั้นบันไดแต่ไม่ก่อสร้างสูงจนเป็นยอดแหลม ด้านบนของซิกกูเรตซึ่งเป็นพื้นที่ราบกว้างจะสร้างเป็นวิหาร ในระยะแรกการสร้างซิกกูเรตมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แต่ต่อมาซิกกูเรตนี้ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของพระราชวังกษัตริย์ เช่น ซิกกูเรตที่เมืองอูร์ (Ur)

ซิกกูเรตสร้างขึ้นด้วยวัสดุจำพวกอิฐและไม้ ความแข็งแรงคงทนจึงสูงานสถาปัตยกรรมยุคต่อมา เช่น พีระมิดอียิปต์ไม่ได้ เพราะงานของอียิปต์สร้างด้วยวัสดุจำพวกหิน ซิกกูเรตเก่าแก่ที่สุดเท่าที่ค้นพบมีชื่อว่า “The White Temple” พบที่เมืองอูรุก (Uruk) หรือวาร์กา (Warka) บริเวณพื้นที่ประเทศอิรักในปัจจุบัน มีอายุประมาณ 3,500 – 3,000 ปี ก่อนคริสตกาล ซึ่งเก่าแก่กว่าพีระมิดของอียิปต์หลายร้อยปี

คำถาม

ซิกกูเรตคืออะไร

เฉลยคำตอบรอบที่ 5

ศาสนสถานขนาดใหญ่ของชาวซูเมเรียน
ที่สร้างขึ้นเกี่ยวกับศาสนา

รอบที่ 6

การประดิษฐ์ตัวอักษร

พวกซูเมเรียนเป็นชนกลุ่มแรกที่รู้จักประดิษฐ์อักษรได้ราว 3,500 ปีก่อนคริสต์ศักราช อักษรที่ใช้ในการบันทึกนี้เรียกว่า อักษรลิ่ม หรือคูนีฟอร์ม (cuneiform) ซึ่งมาจากคำว่า cunus แปลว่า ลิ่มและ formis แปลว่ารูป อันหมายถึงตัวอักษรเป็นรูลิ่ม อักษรลิ่มเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ชาวซูเมเรียนนำมาเอาไม้สลักลงบนแผ่นดินเหนียวเปียกๆ เป็นสัญลักษณ์ต่างๆ แทนความหมายของคำแล้วนำไปตากให้แห้งการประดิษฐ์อักษรลิ่มก็เพื่อประโยชน์ทางศาสนกิจ และการบันทึกของพวกพระ เช่น บัญชีการค้า บัญชีรายรับ-รายจ่าย บทบัญญัติทางศาสนา เป็นต้น อักษรลิ่มนี้นับว่าเป็นหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่เก่าแก่ที่สุดในทางประวัติศาสตร์ ซึ่งอาจยึดถือการแบ่งยุคก่อนประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์โดยอาศัยหลักฐานประเภทลายลักษณ์อักษรแล้วนักประวัติศาสตร์บางคนจึงถือว่าประวัติศาสตร์ได้เริ่มต้นที่ดินแดนพวกซูเมเรียนเป็นแห่งแรก



ภาพอักษรคูนีฟอร์ม

ที่มา: <http://cutieparade.exteen.com/20070112/entry-1>

คำถาม

1. หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่เก่าแก่ที่สุดคืออะไร
2. ชนชาติที่เป็นผู้ประดิษฐ์อักษรลิ่มคือชนชาติใด
3. ประโยชน์ที่นำอักษรลิ่มมาใช้คืออะไร

เฉลยคำตอบกรอบที่ 6

1. อักษรลึ้ม
2. ชาวสุเมเรียน
3. เพื่อบันทึกการรับ-รายจ่าย และทำบัญชี

กรอบที่ 7

วรรณกรรม

วรรณกรรมที่สำคัญของพวกสุเมเรียน ได้แก่ มหาเทพยต์กิลกาเมช เป็นเรื่องการผจญภัยของวีรบุรุษที่แสวงหาชีวิตเป็นอมตะ และเป็นเรื่องเกี่ยวกับน้ำท่วมโลกด้วย นักประวัติศาสตร์เข้าใจว่าในการเขียนพันธสัญญาเดิมหรือพระคัมภีร์เก่า อันเป็นส่วนหนึ่งของพระคัมภีร์ไบเบิล ซึ่งกล่าวถึงน้ำท่วมโลกคงได้รับอิทธิพลจากมหาเทพยต์นี้

ด้านคณิตศาสตร์ ปฏิทิน และการชั่ง ตวง วัด

ชาวสุเมเรียนรู้จักการใช้จำนวนที่สามารถแบ่งออกเป็นส่วนย่อยได้มาก เช่น การแบ่งวันออกเป็น 24 ชั่วโมง (กลางวัน 12 ชั่วโมง กลางคืน 12 ชั่วโมง) การแบ่งมุมรอบจุดเป็น 360 องศา มุมฉากเป็น 90 องศา การแบ่งชั่วโมงออกเป็น 60 นาที การแบ่งองศาเป็น 60 ลิปดา นอกจากนี้ยังรู้จักวิธีคูณ หหาร ยกกำลัง ถอดรากกำลังที่สองและที่สาม การคำนวณหาพื้นที่ของวงกลม การกำหนดมาตราชั่ง ตวง วัด และการนับวันเดือนปีแบบจันทรคติ

ภาพจารึกมหาเทพยต์กิลกาเมช เป็นเรื่องเกี่ยวกับน้ำท่วมโลก

ที่มา: <http://th.pandapedia.com/wiki/%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%...>

คำถาม

1. อักษรลึ้มเป็นอารยธรรมของใคร
2. วรรณกรรมที่สำคัญของสุเมเรียนคืออะไร
3. พวกสุเมเรียนมีความเจริญทางด้านอะไร

เฉลยคำตอบกรอบที่ 7

1. อารยธรรมเมโสโปเตเมีย
2. มหาเทพยต์กิลกาเมช
3. คณิตศาสตร์ ปฏิทิน และการชั่ง ตวง วัด

กรอบที่ 8

อาณาจักรบาบิโลเนีย

หลังจากที่พวกซูเมเรียนเสื่อมอำนาจลง เพราะการสงครามทำสงครามกับชนเผ่าอื่นที่เข้ามารุกรานและแย่งชิงความเป็นใหญ่ในระหว่างซูเมเรียนด้วยกันเอง ต่อมาพวกอาร์นอไรต์ ได้ตั้งอาณาจักรบาบิโลเนียขึ้นมา มีเมืองหลวงที่เมืองบาบิโลนริมฝั่งแม่น้ำยูเฟรทีส อาณาจักรบาบิโลเนียเป็นอาณาจักรที่เข้มแข็ง มีการปกครองแบบรวมศูนย์ (Centralization) มีการเก็บภาษีอากรและการเกณฑ์ทหาร รัฐควบคุมการค้าต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด

อาณาจักรบาบิโลนเริ่มอ่อนแอและถูกพวกฮิตไทต์ ซึ่งอพยพมาจากตอนเหนือและได้เข้าปล้นสะดมเมื่อ 1,590 ปี ก่อนคริสต์ศักราชต่อมาพวกฮิตไทต์ก็เสียอำนาจให้แก่พวกซึ่งมาจากเทือกเขาซากรอส และเข้าครอบครองกรุงบาบิโลนเป็นเวลาถึง 400 ปี

ภาพสวนลอยแห่งกรุงบาบิโลน

ที่มา: http://members.tripod.com/com_sk/babylon.htm



คำถาม

1. อาณาจักรบาบิโลเนียมีเมืองหลวงชื่อว่าอะไร
2. อาณาจักรบาบิโลเนียใช้การปกครองแบบใด

กรอบที่ 9

เฉลยคำตอบกรอบที่ 8

1. เมืองบาบิโลน
2. แบบรวมศูนย์

ผลงานสำคัญของอาณาจักรบาบิโลเนีย

ผลงานที่สำคัญของอาณาจักรบาบิโลเนีย คือ การประมวลกฎหมายในสมัยพระเจ้าฮัมมูราบี ซึ่งมีชื่อเรียกว่า ประมวลกฎหมายของพระเจ้าฮัมมูราบี หลักการของกฎหมายมีรากฐานมาจากกฎหมายของพวกสุเมเรียน แต่ได้จัดให้เป็นระบบ และให้อำนาจหน้าที่ในการลงโทษผู้กระทำผิดแก่ชนชั้นปกครองยิ่งขึ้น ประมวลกฎหมายของฮัมมูราบี ยึดถือหลักตาต่อตา ฟันต่อฟัน ในการลงโทษ กล่าวคือให้ใช้การทดแทนความผิดด้วยการกระทำอย่างเดียวกัน



ภาพพระเจ้าฮัมมูราบี

ที่มา: <http://cutieparade.exteen.com/20070112/entry-1>

คำถาม

ผลงานที่สำคัญของอาณาจักรบาบิโลเนีย
คืออะไร

เฉลยคำตอบกรอบที่ 9

ประมวลกฎหมายของพระเจ้าอัมมูราบี

กรอบที่ 10

จักรวรรดิอัสซีเรีย

ในศตวรรษที่ 8 ก่อนคริสต์ศักราช พวกอัสซีเรียน ได้เข้ายึดครองกรุงบาบิโลน และอาณาจักรต่าง ๆ ในเอเชียตะวันตก พวกอัสซีเรียนเป็นนักรบที่กล้าหาญ มีวินัย ใช้อาวุธทำด้วยเหล็กซึ่งมีประสิทธิภาพ จักรวรรดิอัสซีเรียซึ่งมีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาลและมีศูนย์กลางในการปกครองที่เมืองนิเนเวห์ พวกอัสซีเรียนมีความเชื่อว่ากษัตริย์ของตนเป็นตัวแทนของเทวราช ซึ่งมีเกียรติและศักดิ์ศรีสูงกว่ากษัตริย์ของสุเมเรียน ความแตกต่างในข้อนี้แสดงออกทางด้านสถาปัตยกรรม ชาวอัสซีเรียนนิยมสร้างวังให้มีขนาดใหญ่โตมโหฬารมากกว่าศาสนสถาน

คำถาม

1. ในศตวรรษที่ 8 พวกอัสซีเรียน ได้เข้ายึดครองที่ใด
2. พวกอัสซีเรียนเชื่อว่ากษัตริย์ของตนเป็นตัวแทนของใคร

กรอบที่ 11

เฉลยคำตอบกรอบที่ 10

1. ได้เข้ายึดครองกรุงบาบิโลน และอาณาจักรต่างๆ ในเอเชียตะวันตก
2. เทวราช
3. การแกะสลักภาพนูนต่ำ

มรดกทางศิลปกรรม

งานด้านศิลปกรรมที่สำคัญของพวกอัสซีเรียน ได้แก่ การสลักภาพนูนต่ำ ซึ่งแสดงภาพเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของชาวอัสซีเรียนอัน ได้แก่ การล่าสัตว์ และการทำสงครามปราบปรามชนชาติต่างๆ

ศิลปวัฒนธรรมของอัสซีเรียจึงเจริญถึงขีดสูงสุดในสมัยพระเจ้าอัสซurbanipal มีการรวบรวมงานเขียนที่แผ่นจารึกต่าง ๆ ไว้ในห้องสมุดที่เมืองนิเนเวห์ ถึง 22,000 แผ่น เป็นห้องสมุดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในสมัยนั้น



ภาพสลักนูนต่ำ ที่มา: <http://fein.exteen.com/20080825/entry>



ภาพชาวอัสซีเรียนบนรถศึก

ที่มา: http://www.bangkokbiznews.com/2007/02/17/WW18_1810_n...

คำถาม

มรดกทางศิลปกรรมที่สำคัญของพวกอัสซีเรียน ได้แก่

เฉลยคำตอบกรอบที่ 11

การแกะสลักภาพปูนดำ

กรอบที่ 12

อาณาจักรคาลเดียม (Chaldean)

ประมาณ 612 ปีก่อนคริสต์ศักราช พวกคาลเดียม โจมตีอัสซีเรียได้สำเร็จ สถาปนากรุงบาบิโลนขึ้นเป็นเมืองหลวงอีกครั้ง และจัดตั้งเป็นอาณาจักรบาบิโลนใหม่ขึ้นมา อาณาจักรนี้เจริญรุ่งเรืองมากในสมัยพระเจ้าเนบูคัดเนสซาร์ อารยธรรมสำคัญของชาวคาลเดียมมีดังนี้

การสร้างกรุงบาบิโลนขึ้นมาใหม่ ให้เป็นเมืองใหญ่ที่สุดและประทับใจมากในสมัยนั้น ที่สำคัญที่บนกำแพงจะกว้างใหญ่และแข็งแรง สามารถสร้างบ้านเล็กๆ อยู่บนกำแพงได้ และที่กลางกรุงบาบิโลนทรงสร้างถนนที่มีชื่อเสียงชื่อ “โพรเซชัน สตรีท”(Procession Street) จะลอดใต้ประตูวิหาร กำแพงและส่วนโค้งของประตูประดับด้วยกระเบื้องสีน้ำทะเล และประดับเป็นรูปสัตว์ต่างๆ เช่น สิงโต วัวตัวผู้ และมังกร เป็นสีขาวและสีเหลือง

สวนลอยแห่งบาบิโลน (Hanging Gardens of Babylon) ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์ของโลกยุคโบราณ อยู่ติดกับพระราชวังของกษัตริย์เนบูคัดเนสซาร์ทรงสร้างเป็นชั้น ๆ ลดหลั่นกันลงมา แต่ละชั้นปลูกต้นไม้ ดอกไม้ และต้นไม้ขนาด และสามารถมองเห็นทัศนียภาพของแม่น้ำ ยูเฟรติสได้ สวนลอยนี้ทรงสร้างให้แก่มเหสีของพระองค์เพื่อปลอบใจพระนางซึ่งเป็นเจ้าหญิง ชาวเปอร์เซีย (อิหร่าน) เนื่องจากพระนางไม่ทรงโปรดพื้นที่ราบทางตอนใต้ของเมโสโปเตเมีย และทรงคิดถึงแต่บ้านเกิดที่เปอร์เซียของพระนางที่มีภูเขาเรียงรายกัน



ภาพสวนลอยแห่งบาบิโลน

ที่มา: <http://www.thaigoodview.com/.../no02->





ภาพอักษรกูนiform

ที่มา: <http://cutieparade.exteen.com/20070112/entry-1>

พวกเขาสามารถประดิษฐ์คิดค้นอักษรกูนiform เป็นหลักฐาน
ที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่เก่าแก่ที่สุดในทางประวัติศาสตร์



ภาพซิกกูเรต

ที่มา: <http://imp.lss.wisc.edu/.../Mesopotamia/Ziggurat.jpg>



ภาพซิกกูเรต

ที่มา: <http://www.iranian.com/History/2005/March/Gutians/>

ซิกกูเรต (Ziggurat) เป็นสิ่งก่อสร้างของอารยธรรมสุเมเรียน (Sumerians) ในบริเวณเมโสโปเตเมีย มีลักษณะคล้ายพีระมิดแบบขั้นบันไดแต่ไม่ก่อสร้างสูงจนเป็นยอดแหลม ด้านบนของซิกกูเรตซึ่งเป็นพื้นที่ราบกว้างจะสร้างเป็นวิหาร ในระยะแรกการสร้างซิกกูเรตมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แต่ต่อมาซิกกูเรตนี้ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของพระราชวังกษัตริย์



ภาพสวนลอยแห่งบาบิโลน

ที่มา: http://61.19.69.9/~m34b48/m34_20b/Pern_7.htm

ภาพสวนลอยแห่งบาบิโลน

ที่มา: <http://www.geocities.com/gritksc907/bio4.html>

สวนลอยแห่งบาบิโลน ตั้งอยู่บนริมฝั่งแม่น้ำยูเฟรติสของประเทศอิรักในปัจจุบัน สวนลอยนี้เป็นสิ่งก่อสร้างมหัศจรรย์ที่กษัตริย์เนบูคัดเนสซาร์ที่ 2 (Nebuchadnezzar II) แห่งกรุงบาบิโลเนีย เพื่อเป็นอุทยานพักผ่อนแก่พระมเหสีของพระองค์ เมื่อประมาณ 600 ปีก่อนคริสต์ศักราช สวนลอยที่สร้างบนพื้นดินกึ่งทะเลทรายนี้มีลักษณะเป็นชั้นลดหลั่นกันขึ้นไปสูงประมาณ 75 ฟุต บนพื้นที่ 400 ตารางฟุต ระเบียงของแต่ละชั้นได้รับการตกแต่งด้วยการปลูกไม้ดอก ไม้พุ่ม และไม้ยืนต้นต่างๆ โดยมีระบบชลประทานชักรอกน้ำจากแม่น้ำยูเฟรติสขึ้นไปสู่ชั้นบนสุด เพื่อปล่อยให้ไหลลงมายังชั้นต่างๆ สร้างความชุ่มชื้นให้แก่ต้นไม้ตลอดทั้งปี ส่วนผนังแต่ละด้านประดับประดาด้วยกระจกสีอย่างสวยงาม ปัจจุบันสวนลอยบาบิโลนได้พังทลายสูญหายไปหมดแล้ว



ภาพสวนลอยแห่งกรุงบาบิโลน

ที่มา: <http://mail.thaigoodview.com/node/2053>

แบบทดสอบหลังเรียน
เรื่อง อารยธรรมเมโสโปเตเมีย

คำชี้แจง ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับตัวอักษรข้อที่ถูกต้อง
เพียงข้อเดียว (คะแนนเต็ม 10 คะแนน)

1. ชาวสุเมเรียนประดิษฐ์อักษรขึ้นใช้เป็นครั้งแรกในโลกเรียกว่า อักษรอะไร
 - ก. ไฮโลกลิฟิค
 - ข. ไฮราติ
 - ค. เดโมติก
 - ง. คูนิฟอร์ม
2. ชนชาติที่ได้ชื่อว่าเป็นนักรบที่โหดร้ายทารุณ ในยุคประวัติศาสตร์ ยุคโบราณ คือ
 - ก. อะมอไรท์
 - ข. ฮิตไตท์
 - ค. แอสซีเรียน
 - ง. แคลเดียน
3. ประมวลกฎหมายที่เก่าแก่ที่สุด ยึดตาต่อตา ฟันต่อฟันปีมีชื่อเรียกว่าอะไร
 - ก. ประมวลกฎหมายแห่งสวรรค์
 - ข. ประมวลกฎหมายสมัยพระเวท
 - ค. ประมวลกฎหมายยุคเมเลฟิค
 - ง. ประมวลกฎหมายฮัมบาราบี
4. สถาปัตยกรรมที่สำคัญของเมโสโปเตเมีย คือข้อใด
 - ก. พีระมิด
 - ข. วิหารแพนซีดอน (pantheon)
 - ค. ซิกกูเรต (Ziggurat)
 - ง. สนามสี่เสาคอลอเซียม
5. ข้อใดคือความหมายของคำว่า “เมโสโปเตเมีย”
 - ก. ดินแดนแห่งความยิ่งใหญ่
 - ข. ดินแดนแห่งแม่น้ำทั้งสอง
 - ค. ดินแดนอันอุดมสมบูรณ์
 - ง. ดินแดนแห่งความมั่นคงและความสุข

6. ข้อใดไม่ถูกต้องตามอารยธรรมเมโสโปเตเมีย
 - ก. เมโสโปเตเมียมีอักษรคูนiform
 - ข. เมโสโปเตเมียมีส่วนลอยแห่งบาบิโลน
 - ค. เมโสโปเตเมียนับถือเทพเจ้าสุริยเทพหรือ (Re)
 - ง. เมโสโปเตเมียมีสถาปัตยกรรมอิฐตากแห้งที่ใหญ่โตอย่างซิกกูเรต
7. สมญานามว่า “ดินแดนพระจันทร์ครึ่งเสี้ยวอันอุดมสมบูรณ์” คือข้อใด
 - ก. อียิปต์
 - ข. เมโสโปเตเมีย
 - ค. กรีก
 - ง. โรมัน
8. เพราะเหตุใดจึงถือว่าประมวลกฎหมายของพระเจ้าฮัมมูราบีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมชิ้นสำคัญของโลก
 - ก. เป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของโลก
 - ข. มีบทลงโทษที่รุนแรงซึ่งช่วยลดจำนวนผู้เป็นภัยต่อสังคม
 - ค. ใช้เป็นเครื่องแสดงว่าอำนาจรัฐเข้มแข็งพอที่จะบังคับพลเมืองได้แล้ว
 - ง. เป็นแบบอย่างของความพยายามที่จะให้เกิดความยุติธรรมในการปกครอง
9. ชาวสุเมเรียนใช้ซิกกูเรตเพื่อประโยชน์อะไร
 - ก. เป็นสุสานฝังศพ
 - ข. เป็นสถานที่บูชาเทพเจ้า
 - ค. เป็นด่านป้องกันศัตรู
 - ง. เป็นที่ประทับของกษัตริย์
10. ชนเผ่ากลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานและมีอำนาจครอบครองดินแดนเมโสโปเตเมีย คือข้อใด
 - ก. สุเมเรียน
 - ข. แอคคัด
 - ค. อามอไรต์
 - ง. ฮิตไทต์

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

ข้อที่	คำตอบ
1	ข
2	ข
3	ก
4	ง
5	ค
6	ข
7	ค
8	ง
9	ค
10	ก

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

ข้อที่	คำตอบ
1	ง
2	ค
3	ง
4	ค
5	ง
6	ค
7	ข
8	ก
9	ข
10	ก

บรรณานุกรม

- คำจร สุนทรพงษ์ศรี. (2524). **ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก: ศิลปะก่อนประวัติศาสตร์และศิลปะยุคโบราณ**. กรุงเทพฯ: คาร์เดียเพรสสมุด.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ. (2531). **หนังสือเรียนสังคมศึกษารายวิชา ส 605**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้มและประทุม กุมาร. (2547). **ประวัติศาสตร์ ม.5**. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- ธิดิมา พิทักษ์ไพโรจน์. (2523). **ประวัติศาสตร์ยุคโบราณ**.
- ธิดา สาระยา และคณะ. (2537). **หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 605 สังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- นิพนธ์ ทวีกาญจน์. (2529). **ประวัติศาสตร์ศิลปะ: สมัยก่อนประวัติศาสตร์ อียิปต์โบราณ เมโสโปเตเมีย กรีก โรมัน**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พลับพลึง คงชนะ. (2547). **หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐานประวัติศาสตร์ ม. 5 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ระพิน ทองระอา และคณะ. (2545). **ไทมส์สารานุกรม ประวัติศาสตร์โลก**. เล่มที่ 1. โลกสมัยโบราณ. กรุงเทพมหานคร: พาร์อีสต์ทีมลิเกชั่น.
- _____. (2545). **ไทมส์สารานุกรม ประวัติศาสตร์โลก**. เล่มที่ 2. โลกยุคคลาสสิก 499 ปีก่อนคริสตกาล – ค.ศ. 500. กรุงเทพมหานคร: พาร์อีสต์ทีมลิเกชั่น.
- _____. (2545). **ไทมส์สารานุกรม ประวัติศาสตร์โลก**. เล่มที่ 3. ยุคกลางช่วงแรก ค.ศ. 501-1100. กรุงเทพมหานคร: พาร์อีสต์ทีมลิเกชั่น.
- _____. (2545). **ไทมส์สารานุกรม ประวัติศาสตร์โลก**. เล่มที่ 4. ยุคกลาง ค.ศ. 1101-1460. กรุงเทพมหานคร: พาร์อีสต์ทีมลิเกชั่น.
- _____. (2545). **ไทมส์สารานุกรม ประวัติศาสตร์โลก**. เล่มที่ 5. สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ค.ศ. 1461-1600. กรุงเทพมหานคร: พาร์อีสต์ทีมลิเกชั่น.
- _____. (2545). **ไทมส์สารานุกรม ประวัติศาสตร์โลก**. เล่มที่ 6. การค้าและจักรวรรดิ ค.ศ. 1601-1707. กรุงเทพมหานคร: พาร์อีสต์ทีมลิเกชั่น.

วิทยา ปานะบุตร. (2547). คู่มือเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองช่วงชั้นที่ 4 ตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.
กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.

สมหวัง ชัยตามล และคณะ. (2543). คู่มือเตรียมสอบ Road to University วิชาสังคมศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์

ภาพแผนที่เมโสโปเตเมีย แหล่งที่มา :<http://home.cfl.rr.com/.../Sumerians/sumerians.html>

ภาพอักษรคูนิฟอร์ม แหล่งที่มา :<http://cutieparade.exteen.com/20070112/entry-1>

ภาพจารึกมหากาพย์กิลกาเมชเป็นเรื่องเกี่ยวกับน้ำท่วมโลก

แหล่งที่มา :<http://th.pandapedia.com/wiki/%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%...>

ภาพสวนลอยแห่งกรุงบาบิโลน แหล่งที่มา :http://members.tripod.com/com_sk/babylon.htm

ภาพพระเจ้าฮัมมูราบี แหล่งที่มา :<http://cutieparade.exteen.com/20070112/entry-1>

ภาพชาวอัสซีเรียนบนรถศึก แหล่งที่มา :http://www.bangkokbiznews.com/2007/02/17/WW18_1810_n...

ภาพสลักนูนต่ำ แหล่งที่มา :<http://fein.exteen.com/20080825/entry>

ภาพสวนลอยแห่งบาบิโลน แหล่งที่มา :<http://www.thaigoodview.com/.../no02-07/babylon.html>